

גיליון מס' 498 פרשת וישב
תשפ"ג שנה אחת עשרה

גליון זה יוצא לעיני
ר' משה יהודה בהרה"צ ר' יוסף יצחק ז"ל
נלבי"ע כ"ב כסלו תשנ"ו
וזו מרת אסתר בת הרה"ח ר' דוד נתן ע"ה
נלבי"ע ט"ו כסלו תשס"א
חנה פערל ע"ה בת ר' בנימין ביניש נ"י
נלבי"ע ז' כסלו תשמ"ח
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרו רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

"בהלכות חנוכה"

- א. רבינו זצלה"ה היה נוהג כידוע כפי מנהגי מרו החזו"א זצ"ל, וכמוכן שהדליק נרות חנוכה כמנהג החזו"א שלכאורה שונה הוא מהמבואר במ"ב (סי' תרע"ב סק"א) ואמר רבינו שהחזו"א אחז לעיקר דינא כמו שכתב המ"ב ע"פ דעת הגר"א ז"ל בביאורו לאו"ח שזמן ההדלקה עם תחילת השקיעה, אלא דכיון שעדין האור רבה בחוץ ושרגא בטיהרא מאי אהני, מאחרין ההדלקה בעשרים דקות, והעירו שכן מבואר בדברי הגר"א בביאורו ליר"ד (סי' רס"ו סק"י) שבחנוכה מדליקים בתחילת בה"ש שהוא צאת הכוכבים [ודלא כמו שכתב בביאורו לאו"ח], ושוב נמצא כן להדיא בהנהגות הגר"א בכת"י, וכן ציין רבינו בכתביו שבמעשה רב ותוס' מע"ר איתא שהדליקו אחר השקיעה קודם צאת הכוכבים.
- ב. ואמר רבינו ז"ל שגיסו הגר"ש ברזם זצ"ל אמר בטעם מרו זצ"ל באופן אחר, דכיון דלכל הדעות אם הדליק מפלג המנחה יצא, על כן כיון להדליק בזמן זה, כדי שיעלה לכל הדעות [דהיינו שיטת רבינו תם], ועפ"ז הורה רבינו שכיון שבזמן זה יוצא לכולי עלמא, ליכא בזה אל תיטוש לשנות ממנהג אבותיו למנהג מרו ז"ל, והרי מכל מקום צריך להשאיר שמן בנר כדי שישאר דלוק חצי שעה אחר צה"כ.
- ג. עוד שמעתי מרבינו זצוק"ל שמשך זמן ההדלקה לכתחילה הוא עד חצי שעה אחר צה"כ, ואין חילוק בזה בין שבת שאר הימים, ולכן מזדרזים ומקדימים להתפלל ערבית במוצאי שבת ארבעים דקות אחרי השקיעה, וכ"ה בכתביו רבינו מהנהגות החזו"א: במוצ"ש חנוכה היו מזדרזים בתפלת מעריב ומקדימין קצת, (יותר מכל מ"ש שהי' מאחר קצת יותר), גם לא אמרו ויתן לך שלא לאחר זמן הדלקה (ול"ה במעש"ר סי' רל"ז). וכן הורה לי שבמוצאי שבת חנוכה אזדרז להתפלל במניין סמוך לביתי, אף שהייתי רגיל כל השנה להתפלל עם רבינו זיע"א ברוב עם, שהי' רחוק כעשר דקות מביתי.
- ד. והנה ידוע ומקובל מנהג מרו הגר"ז (וכפי שנתבאר בקו' חנוכה ומגילה להגר"ח"א טורצ'ין ז"ל) להדר במשך שיעור זמן ההדלקה, כיון שברמב"ם (פ"ד מחנוכה ה"ה) כתב שזמן ההדלקה הוא חצי שעה או יתר, ודייק מזה שאם יתאחר זמן העוברים ושבים יש להשאיר דלוק עד שיכלו רגליהם, וכיון שבזמנינו עם המצאת החשמל, יש עוברי דרכים עד שעה מאוחרת, יש להניח שמן שיספיק לדלוק כל אותו הזמן, ושמעתי מרבינו שמי שמהדר בזה ומדליק עד שעה מאוחרת אין בו משום בל תשחית, ולדבריהם חשיב גם כן הוקצה למצותו השמן שנשאר בשיעור הזה.
- ה. אמנם רבינו זצלה"ה גליא לדרעיה בהוספות שבסוף ספרו קרית מלך (הוצאה רביעית), והביא מתשובות הגאונים באוצר הגאונים שבת סי' ס"ה שיעור שעה או חצי שעה, ואמר שאפשר דלזה כיון הרמב"ם, וביאר כוונתו דהיינו שאפשר להדליק אף יותר מחצי שעה וא"צ לדקדק על השיעור. ובאמת יש לפרש כן דברי הרמב"ם, על פי חידוש נפלא שישד רבינו גאון ישראל ז"ל (בבה"ל פ"ג משמיטה ויובל ה"ג), שנטע כלל בספר היד החזקה, דכל מקום שכותב מספר, שלא נטעה שהוא בדוקא לא פחות ולא יותר, דרך רבנו לכתוב או יתר, אף על פי שאין כאן טענה במה לטעות, וכן מצינו בהרבה מקומות ומונה שם מקומות הרבה ומסיים, וכה"ג תמצא בספרי רבנו לרוב.
- ו. ושמעתי מרבינו זצ"ל, שכיון שבשולחן ערוך לא הזכיר שהוא יותר מחצי שעה, אם כן אין בזה נ"מ למעשה, [רק שי"א דאם לא הדליק תוך הזמן יכול להדליק אחר"כ בברכה כ"ז דלא כלו ריגלא דתרמודאי שבזמנינו, ומ"מ ברכת הרוואה אינו מברך אחרי החצי שעה]. ואף בימינו נשאר התקנה של חצי שעה, ושיעורה קבוע ולא זמנית, וכך נהג מרו החזו"א והי' מכבה הנרות אחר שיעור חצי שעה, ובכתביו רבינו מהנהגות החזו"א: כשעבר חצי שעה אחר צה"כ הי' מכבה הנרות, חוץ מלילה האחרון שהיו דולקים עד הסוף, (ועי' סי' תרע"ב ס"ב ומ"ב סק"ו וסי' תרע"ז ס"ד), (וכ"כ בערוך השלחן סי' תרע"ב ס"ט שנהגו לכבות) עכ"ל, וכן היה רבינו מכבה הנרות בחזירתו מבית הכנסת.

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג הכ"מ

לכל ידידי היקרים קוראי ולומדי הגליון "דברי שי"ח"
ב"ה ובסייעתא דשמיא גדולה הנני עומד בפני הוצאה לאור של הכרך הראשון של הספר שרבים ציפו לו "דברי שי"ח",
ונתרו עדין כמה אפשרויות הנצחה בספר זה, ממון רב הושקע בהגהה בעריכה ובעימוד למען נוכל להציא דבר נאה ומכובד לכבודה של תורה
בואו והיו שותפים בספר חשוב זה לע"נ הטהורה של רבינו מרו שר התורה
ותזכו שיהיו שפתותיו דובבות ויהיה למליץ יושר לכל השותפים בהפצת דברי תורתו, ניתן לפנות למס': 053-3145900
בברכת חנוכה שמח יצחק גולדשטוף

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת

על גזולי הדורות

זריעה מיוחדת

לזכרו של מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל בעל 'אילת השחר'

בשמחות המשפחתיות

הקשר בין רבינו לרבי אהרן ליב הלך והתהדק, וכשערך רבי אהרן ליב שמחה בביתו לבנו הגאון רבי משה (סיון שנת תש"כ) הגיע רבינו להשתתף, כשהוא מביא עמו מתנה את החיבור 'שיעורין של תורה' ו'חיי עולם' מתנה מאביו מרן בעל הקהילות יעקב. גם שנתיים לאחר מכן כשנערכה שמחת הבר מצוה לבנו השני של רבי אהרן ליב, הגאון רבי שרגא, באולם שעל ידי בתי אבות בפוניביז', הגיע רבינו מצויד במתנה יקרה, ספרו 'ברייאת דמלאכת המשכן' דורון דרשה לחתן הבר מצוה.

לימים סיפרה הרבנית קניבסקי ע"ה, כי טרם צאתו של רבינו לבר מצוה הוא חיפש אחרי ספר מחיבוריו כדי להעניק אותם לחתן הבר המצוה, והיא שאלה אותו "וכי לא ראוי לזוה משפחה חשובה לקנות ספר מכובד בחנות?"

רבינו 'לא נשאר חיב' והשיב: בעיני, הספרים שעמלתי לחבר אותם הם הכי יקרים לי...

גם שמחת האירוסין שערך רבי אהרן ליב בביתו לביתו הגדולה, מרת רחל ברלין, (ט"ו בשבט תשכ"ה), הגיע רבינו מלווה באביו מרן הקהילות יעקב לשמחה לכבד את בעל השמחה.

בשמחת נישואי רבי זאב ברלין לבתו של רבי אהרן ליב, הנראה עומד לידו

בקשרי השידוכין

בשנת תשל"א נעשה רבינו מחותן עם הגראי"ל שטינמן. בתו הבכורה של רבינו, נישאה בשעה טובה לבנו של רבי אהרן ליב, הגאון רבי שרגא שליט"א.

רבי אהרן ליב התבטא אז בפני בנו ואמר כי 'רבי חיים מעולם לא אמר דבר עקום'.

רבי שרגא שטינמן מדליק נרות חנוכה בבית אביו ובמקומו, כאשר דש בגדו קרוע, שעות ספורות אחרי הסתיימה ההלויה הענקית של רבי אהרן ליב

להפסיק בשמונה עשרה

סיפר רבינו שפעם שאל את רבי אהרן ליב האם נכון להפסיק באמצע שמונה עשרה כדי להעיר לילדם שיתפללו כראוי, וענה לו שלא לעשות כן.

בצילו של מרן החזון איש

ההיכרות הראשונה של רבינו עם רבי אהרן ליב שטינמן היתה כבר בבחרותו, וכך סיפר לימים: זכרוננו כשרבי אהרן ליב היה מגיע אל החזון איש מ'כפר סבא', והחזון איש יצא מגדרו לכבדו, ואף ליווה אותו בצאתו עד דלת הבית.

לימים, רשם רבינו ב'קונטרס הזכרונות' שלו הוראה מעניינת שקיבל מרבי אהרן ליב ששאל את מרן החזון איש, וזה לשונו: הרא"ל שטינמן נ"י שאל, אם מותר לומר בקופת חולים שמרויחים פחות ממה שמרויחים באמת, והשיב שאסור ונתן לו עיצה שיתנה עם הנהלת הישיבה שנותנין לו משכורת פחות והשאר נותנים לו בתורת מתנה ואז יוכל לומר שמרויח פחות עכ"ל.

תמונה מרתקת של האחים הגאונים בניו של מרן הגראי"ל בביקור חיזוק בעיר ילדותם 'כפר סבא' ומשוחחים עם תושב המקום. נראה עוד: רבי ישראל גולדברג, מחבר ספרי 'כאיל תערוג'

בבית הכנסת לדרמן

היכרות נוספת שהייתה בהמשך בין הגראי"ל לבין רבינו היתה מתפילת שחרית כ'ותיקין' בשבת.

אחרי הסתלקותו של מרן החזון איש, חזר הבית אל בעליו ולא היה בו שוב שימוש. בסייעתא דשמיא הציע אז ר' יחיאל לדרמן, מרחוב רשב"ם, למתפללים הקבועים כמו רבינו, הרב י"א וולף, רבי דוד קורלנסקי, רבי בן ציון מינקוביץ, רבי בינוש פינקל, וכמדוד' ר' גדלי נדל, שיש לו בית בין שני קומות, והוא נודב את הקומה התחתונה לייסד מניני תפילה בכל ימות השבוע ובשבת.

ההצעה היתה במקומה ואכן נוסד מנין מצומצם אך קבוע, לותיקין מידי יום ביומו. בשבת בבוקר, כשרבי אהרן ליב לא היה משועבד לסדרי הישיבה, הוא עורר משנתו את ילדו הצעיר רבי שרגא, ויחד צעדו כברת דרך ארוכה עד לבית הכנסת לדרמן. רוב הדרך היתה שוממה ומלאה בחול מדפְּרִי ועצי אורן לרוב, ורק מרחוק נראו קצת בנינים.

כך התפללו יחדיו באותו מנין במשך כמה שנים.

נוסף על זה, בראש השנה ויום כיפור היו רבי אהרן ליב ורבינו והרבה מתלמידי החשובים של

מרן החזון איש מתפללים יחד במנין שהתקיים אז בהיכל 'כולל חזון איש'.

רבינו עם מרן הגראי"ל בשמחה משפחתית. נראה גם בימין רבי יעקב גלינסקי

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשידי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310

דאגה לבריאות

סח רבי שרגא שטינמן בן הגראי"ל: היו שנים שלצורך הבריאות של אבי, היה קל לו יותר לעיכול 'צנימים' (דהינו לחם אפוי בתנור באופן חזק יותר), דא עקא, מכיון שאצל הורי לא היה תנור אפיה, ממילא זה לא היה בר ביצוע לעשות שם צנימים. הרבנית קניבסקי ע"ה שמעה מזה, ובלבה לב הרחום - מיד נרתמה לעזור. כל שבוע כשהיתה אופה חלות לשבת, היתה אופה שני חלות נוספות עבור אבי, ואופה את זה ומיד אחרי האפיה היתה חותכת לפרוסות ומכניסה שוב לתנור לעשות מזה צנימים, ואח"כ היתה שולחת את זה אל ביתו.

הכרת הטוב מרובה היתה לאימי ע"ה עבור זה, לכן היתה מחפשת הזדמנות להשיב טובה. מידי פעם לפני חגים וכדומה היתה קונה איזה כלים כגון כוסות או משהו דומה להכיר טובה להרבנית קניבסקי ע"ה, פעם קנתה מעיל חורף מחמם לבנו של מרן הגר"ח (ר' שאול) שלמד אז בישיבה, גם בשמחות שנערכו אח"כ במשפחה לפעמים קנתה משהו ואבי זללה"ה היה כותב ברכה לשמחה.

תרנגול הודו

נשאל רבי שרגא שטינמן בנו של הגראי"ל, האם היו אוכלים בבית אביו 'תרנגול הודו', וענה: לא אוכלים, מחשש שאין על זה מסורת, אבל לכאורה אולי אין ראוי לפרסם את זה כי אולי זה לא הוראה לרבים, בפרט שיש אגרת מאבי החזו"א שאין להחמיר בזה (נדפס בספר שערי תבונה במשפחת רם). ומרן הגר"ח היה משתמש בזה תמיד עד שאני נישאתי ואז הרבנית בת שבע ע"ה, שמעה שאני אוכל את זה אז הפסיקו עם זה בשבילי ואח"כ כבר הפסיקה לגמרי.

במסיבת חנוכה לתלמידי ישיבת פוניבז' לצעירים מימין לשמאל: רבי משה ברנשטיין, רבי ראובן מלמד, רבי אהרן לייב, רבי שמואל איינשטיין, והבחור ר' ישראל אדלשטיין (נואם).

הידור מצוה עד שליש

כתב באילת השחר (ב"ק דף ט' ב') דמה שאמרו בגמרא שעל הידור מצוה יש להוציא עד שליש מנכסיו, היינו לגבי הוצאת ממון, אבל על טירחא להשתדל שיהיה אתרוג מהודר ביותר שאפשר, לכאורה מחויב להשתדל ככל האפשר, ורק להוציא ממון הגבילו עד שליש, ולפי זה כותב שם חידוש: שמי שמברך על אתרוג של אחר, עליו לטרוח לחפש אחרי מי שיש לו את האתרוג המהודר ביותר עיי"ש 1. ורבינו (סוכות תשנ"ט) הזכיר את דבריו, ואמר שמסתבר שגם בהילוך עבור האתרוג יש גבול לטירחא, וגם בזה יש שיעור 'עד שליש' ולא מחויבים לילך הרבה יותר.

1. בענין זה: כאשר קיבל לידי מרן בעל הקהילות את הספר אילת השחר בבא קמא בפעם הראשונה, והגיע לחידוש זה, הוא נבהל מאוד כי יוצא על פי דבריו שאדם מחויב לטרוח בלי גבול כדי לקנות אתרוג נאה, אך המשיך לעיין וראה שם בספר שמחלק בין מי שמברך על אתרוג של עצמו שאין מחויב לטרוח לברך על הכי מהודר, לבין מי שמברך על של אחרים, ונחה דעתו.

זה מתאים לרבי אהרן ליב....

סיפר בן רבינו, רבי יצחק שאול: בעת שלמדתי עם אבא את סדר הש"ס מידי יום ביומו, בפעם הראשונה היה זה בלי תוספות, אך בפעם השניה למדנו לאט יותר, ועם כל התוספות, ומידי פעם כשעלו הערות שונות בסוגיא הוא היה מציין למפרשים שונים. היו סוגי הערות שהיה משיב עליהם "זה מתאים שרבי אהרן ליב בספר יעמוד עליהם" ואכן כשהיינו פותחים אחרי זה את ספר 'אילת השחר' בדרך כלל הוא היה עומד על השאלה... והיו הערות שאמר 'מסתמא שרבי מיכל יהודה כבר שואל את זה', ובאמת בספר מנחת יהודה היתה מופיעה ההערה...

הלך לשמוע את שיחות המוסר

תקופה מסוימת אחרי שנוסדה ישיבתו 'גאון יעקב' בבני ברק, החל הגראי"ל למסור בה גם שיחות מוסר, במוצאי שבת קודם תפילת ערבית. רבינו שמע כי השיחות מעוררות מאוד ורצה לשמוע מהן, אבל מכיון שזה היה בדיוק בזמן תפילת ערבית הראשונה בבית הכנסת, לא רצה להפסיד, ומכל מקום פעם אחת התאמץ והלך לשמוע אותן.

ואח"כ חזר קצת מאוכזב, כי אמר שרבי אהרן ליב דיבר בקול נמוך ולא הצליח לשמוע כלום...

אבל כשיצא לאור החוברת הראשונה של שיחות המוסר 'מפיקודך אתבונן' שמח רבינו מאוד ועיין בכלו, וגם בספרים הבאים ("ימלא פי תהלתך" שיצאו בשנים שאחרי כן, עין בהם בהנאה רבה.

רבינו עם רבי אהרן ליב בבר מצוה לרבי יוסף ברלין בחדר האוכל של ישיבת גאון יעקב - אלול תשמ"ו

הערכתו של רבינו כלפיו

פעם נשאל רבינו, מי נקרא בדורנו 'מופלג בחכמה'? וענה, מרן הרב שטיינמן. (מפנסקי רבי שלמה קרליבך).

הערכתו של רבי אהרן ליב

סיוע לחג

סיפר רבי אי"ש קרליץ רבה של בית הכנסת 'הליגמן': שזוכר במשך מספר שנים, שהגראי"ל שטינמן היה מוסר בידו סכום כסף לפני יום כיפור, וביקש שאמסור את זה לאבי מרן רבי ניסים קרליץ, כדי שהוא יוסיף למילגת חג של הגר"ח קניבסקי לפני סוכות. באותם שנים רבינו למד בכלל 'חזון איש' בעניות מופלגת, ורבי אהרן ליב שיידע מכך, חיפש עוד זכויות ליום הדין ובחר בדרך הזו.

רבי אהרן ליב בסדנקה בערוב ימיו

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשידי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310

בהנהגת הדור

על הרדיפות מצד העסקנים

כאשר נחלש מרן הגרא"מ שך עברו מאליהם ראש ישיבות ופרנסי הכלל, עסקנים ומנהלי מוסדות אל מעונו של רבי אהרן ליב. במקביל בתקופה ההיא החלו רדיפות נוראות מצד עסקנים שלא ראו בעין יפה את פריחתו הציבורית, והם החלו לתלות בו בוקי סריקי ולהפיץ אודותיו כזבים שונים, כשבין השאר הם תולים בו הוראות שונות שלא היו ולא נבראו. נהגו המקורב של רבי אהרן ליב, רבי יצחק רוזנגרטן, שראה מקרוב את מסע הרדיפות וההשמצות שעובר רבי אהרן ליב, כאב את הדבר מאוד, ונכנס באחד הימים אל מעונו של רבינו, היה זה בשלהי שנת תשנ"ט, כאשר אז עמד מסע ההכפשות גדול נגד רבי אהרן ליב מלווה בהפגנות וכרוזים של "רבנים" שונים מחוגי "קנאים".

הוא סיפר בקצרה לרבינו את הרדיפות הנוראות ואחד הנוכחים בחדר אף הציע שאולי רבינו יכנס לרבי אהרן ליב לעודד אותו. רבינו ביטל את ההצעה, ואמר בפשיטות גמורה "אין שום עיצה נגדם. רק צריך לדעת, מי שמקבל על עצמו את האחריות של כלל ישראל, זה מפני שכך נתנו לו מהשמים, ועליו לדעת כי הוא מוכרח לסבול! זה לא הולך אחרת! כתוב

בגמרא שאפילו מי שנתמנה לגבאי צדקה, עליו לדעת שזה רק אם הוא מסכים שיקללו אותו, ורק משהסכים, נתמנה לגבאי צדקה. ככה זה הולך, עם כל הנאמנים על הציבור. יש על זה שכר מיוחד!

ואחרי שניסו להפציר שוב שיכנס אליו, נענה: עם ר' אהרן ליב עצמו קשה לי לדבר על זה. הוא צריך להגיד לי ולא שאני יאמר לו... אבל אני יכול לשלוח את חתני ר' שרגא, שהוא בנו שיאמר לו שיידע שיש לו שכר גדול. בלי נדר אעשה את זה. ואכן כעבור כמה ימים קרא רבינו לרבי שרגא שטינמן ואמר לו: תמסור לאביך שלא יירא ולא יפחד כי כן הוא הדרך וכדאי ברש"י במדבר י"א י"ב ואומר ויצוום אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפים אתכם, ועי' בספרי שם.

רבי יצחק
רוזנגרטן אצל
רבינו

כשחזרנו מכרמיאל בנר א' דחנוכה רבע שעה לפני השקיעה הסתפק רבינו היות ולא אכל מהבוקר, האם למנות שומר על הדלקת נרות חנוכה ולאכול עכשיו, או שימתין להדלקת נרות ויאכל אחר הדלקתם, אולם אז יצטרך להשים שומר לקריאת שמע. ודנו לפניו שקריא"ש דאורייתא וא"כ אולי לא כדאי להכנס לחיוב קריאת שמע. השיב רבינו שמ"מ נר חנוכה הגם שהינו דרבנן חמיר, שצריך למכור בגדיו להשיג שמן וכמו שד' כוסות אע"פ שזה דרבנן, מ"מ חמיר. ואמרו לו הרי מרן אוכל כמה חתיכות תפוז"א ואי"ז סעודת קבע. ואמר שאצלו זה כבר נהיה קבע.

מצו"ב תמונה שרבינו חלוש ותשוש מהדרך
ממתין על יד הנרות מחכה לזמן הדלקתם.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשידי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310